

παρά μιὰ εγωιστική ανάγκη, που επιτείνεται ψυχολογικά από τὸνα μέρος με τὴν ἐκμετάλλεψή, καὶ πρακτικά από τᾶλλο, με τὴν ἀέναη γέννηση καινούργιων ἐξωτερικῶν συνθηκῶν.

Αὐτὴ ἡ πάλη ἀναγκάζει τὰ άτομα κάθε τάξης νὰ παίρνουνε μιὰ ὀρισμένη στάση μεταξύ τους. Ἡ ἐγωιστική ἀνάγκη τὰ κάνει νὰ συνασπίζονται ἐλαμαζύ, γιὰ νὰ πολεμήσουν τὸν ἐχθρὸ τους. Βλέπουμε καὶ ἴδω, πὼς τὸ ἄτομο χωριστὰ δὲν μπορεῖ νὰ παίξῃ κανένα ρόλο στὴν πάλη αὐτή, παρά μόνον ὁ ἔγκος. Ἔτσι, στὸν κοινωνικὸν ἀγῶνα τῆς ἐποχῆς μας μεταξὺ ἀσπῶν καὶ προλετάρων, κάθε μιὰ ἀπὸ τίς τάξεις αὐτὲς νοιώθει τὴν ἀλήθεια τοῦ ἔγκου, καὶ ἐνώνεται γιὰ νὰ πολεμήσῃ καλύτερα τὴν ἄλλη. Οἱ ἔνωσες τῶν ἀσπῶν κάνουν τὰ τράστ καὶ τίς καρτέλλες, ἐνῶ ἀπ' τᾶλλο μέρος οἱ προλετάριοι ἱερόνουν κέντρα καὶ ταμεῖα. Ἐδῶ φανερόνεται λοιπὸν καθαρά ἡ ἐξέλιξη τοῦ ἀτομικοῦ ἐγωισμοῦ σὲ ἀλτροῦισμό, σὺν ἀνάγκῃ τῆς ἐποχῆς. Δηλ. τὸ ἐγωιστικὸ ἐνοσιχτο τοῦ ἀτόμου γιὰ νὰ ἐπικρατήσῃ, δημιουργεῖ τὴν ἀλληλεβοήθεια. Σ' αὐτὴν στηριγμένος ὁ ἀγῶνας τῶν σοσιαλιστῶν ζητᾷ τὴ χειραφέτηση τοῦ ἐργαζή, δηλ. τὴν ἴδια λευτεριά τοῦ ἐγωιστικοῦ ἐνοσιχτου στὸν προλετάριο, πῶς τὴν ἴδια ἴσως.

Ἀποτέλεσμα κάθε κοινωνικῆς πάλης, ὅπως καὶ κάθε πάλης ἐν γένει, εἶναι νὰ νικήσῃ ὁ δυνατότερος. Ἐδῶ χρειάζεται μιὰ μικρὴ παρένθεση, γιὰ νὰ δρῶσουμε τί θὰ πῆ «δυνατός», ἐπειδὴ οἱ περισσότεροι ἀπὸ μᾶς, καὶ πρὸ πάντων οἱ αἰσθητικὰ ἀναθρεμμένοι, πετᾶνε αὐτὴ τὴ λέξη κάθε ὥρα καὶ στιγμή, δίχως καὶ αὐτοὶ νὰ νοιώθουνε τί θέλουν νὰ ποῦν. Πολλοὶ βρῖσκουν τὸ τωρινὸ καθεστῶς γιὰ τὸ ἄνθρωποι του δὲν εἶναι δυνατοί, καὶ οὐνεύονται τοὺς δυνατοὺς φεουδάλους. Σ' αὐτοὺς φαίνεται καθαρά, πρῶτο, ἡ ἀσυνειδήτη, ἀταξιστικὴ ἐπίδραση τοῦ φεουδαλικοῦ τοῦ ἐνοσιχτου, πὸς θέλουν νὰ τὸ ἀνεβάσουν σὲ γενικὸ κανόνα, καὶ δεύτερο ἡ ἀναπόφευκτη μανία τοῦ αἰσθητικιστικοῦ πνεύματος, ποῦναι συνειθισμένο νὰ κοιτᾷ τὰ σύγνεφα καὶ νὰ παραπατᾷ στὴ γῆ, καὶ σ' ἄλλα, πράματα εἶτες ἰδέες, νὰ δίνῃ μιὰ μυστικὴ σημασία, ἐπειδὴ εἶναι ἀνίκανο νὰ τὰ νοιώσῃ καθαρά. Ἡ δύναμη λοιπὸν δὲν εἶναι τίποτα ἀπόλυτο καὶ αὐτὴ, ὅπως καὶ κάθε ἄλλο πράμα. Ἄλλοτε δυνατὸς εἶταν ἐκεῖνος, πὸς ἰσχυροὺς μῦς, ἐπειδὴ κείνος πὸς σιδερένιος χαραχτήρα, ἀργότερα ὅποιος κρατοῦσε μεγάλα χωράφια, πάρα καὶ ἐκεῖνος πὸς βᾶσταε πολὺ παρὰ, πὸς δυνατὸ

μυαλό, πνευματικὴ μόρφωση μεγάλη, τέλος ἐκεῖνος πὸς ἀνώτερο οἰκονομικὸ καὶ τεχνικὸ σύστημα, καὶ εἶταν καλύτερα ὀργανωμένος. Κάθε τέτοιος δυνατὸς ἀντιπροσωπεύει καὶ ἓνα ὀρισμένο κοινωνικὸ στάδιο, καὶ ἀξία ἔχει μόνο στὸ στάδιό του. Ὁ δυνατὸς λ. χ. τοῦ κρηνητικοῦ σταδίου, με τοὺς σιδερένιους μῦς, ἀν παρῶντα εἶναι τώρα, τὸ μόνο πὸς θὰ κατάρθωνε θάταν νὰ μπῆ στὴ φυλακή. Ὡστε ἄμα νοιώσουμε πὸς ἡ δύναμη ἔχει πολλὰ φανερώματα, καὶ πὸς κάθε φανερώμα ἀξία ἔχει μόνο στὴν ἐποχὴ του, θὰ ἴδουμε πὸς καὶ στὸν κοινωνικὸν ἀγῶνα τοῦ καιροῦ μας δυνατώτερη εἶναι κείνη ἡ τάξη, πὸς ἀντιπροσωπεύει τελειότερο τεχνικὸ καὶ οἰκονομικὸ σύστημα, πῶς ἔγκο μεγαλύτερο, διοργάνωση καλύτερη, φιλοσοφικὸ σύστημα καὶ πνευματικὴ μόρφωση ἀνώτερη ἀπὸ τὴν ἄλλη, καὶ ἐν γένει ἐκείνη ἡ τάξη, πὸς δίνει λευτεριά στὸ ἐγωιστικὸ ἐνοσιχτο τῶν περισσότερων.

Τέτοια εἶναι σήμερα ἡ τάξη τοῦ λαοῦ: 1ο Γιατὶ τὸ τελειότερο οἰκονομικὸ σύστημα, πὸς ἀντιπροσωπεύει, τελειοποιούμενο συνεχῶς με τὴν ἐξέλιξη τῆς κοινωνίας, θὰ ἀπλόνη ὀλοῦθε καὶ στερὰ τίς ρίζες του. 2ο Γιατὶ ὁ ἔγκος τῆς εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν ἔγκο τῶν μεγάλων ἀσπῶν, καὶ ἡ ἀδελφὴ ὀλοῦνε με τ' ἀποτελέσματα πὸς φέρνει ἡ συγκέντρωση τοῦ κεφάλαιου, δηλ. τὴν καταστροφὴ τῶν μικρῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τὸ πέσιμο τῶν μικροασπῶν στὸν προλετάρικον ἔγκο. 3ο Γιατὶ ἔνωσε τὴν κατάστασή της καὶ τὴν ἐκμετάλλεψη τῶν πλοῦσιων, καὶ ὀργανώθηκε θαυμαστὰ σὲ πόλεμο ἐναντίον ἐκείνων, ἔτσι πὸς καὶ τώρα ἀκόμα νὰ δείχνῃ κάθε μέρα φανερά τὴ δύναμή της, καὶ νὰ ἀναγκάζῃ τοὺς ἀσπῶς σὲ ὑποχώρησης. 4ο Γιατὶ ἡ κατανόηση τῆς ἐκμετάλλεψης τὴν ἔκανε νὰ νοιώσῃ, πὸς πίσω ἀπὸ τίς διαφορὲς ἀφηρημένες ἰδέες κρύβονται μόνο τὰ συμφέροντα τῶν ἀσπῶν, καὶ γι' αὐτὸ ἀπόκτησε τὴ δύναμη νὰ χτυπᾷ τὰ διάφορα προσχήματα, πὸς πίσω τους κρύβονται τὰ συμφέροντα αὐτὰ, καὶ νὰ παρακολουθῇ ἀνεπηρέαστα τὴν πρόοδο τῆς ἐπιστήμης, πὸς οἱ ἀσπῶ φοβοῦνται νὰ τὴν ἀγκαλιάσουν σ' ἄλλα, γιὰτι πολλές φορές χτυπᾷ τὰ ἴδια τους συμφέροντα, καὶ ὅς γιὰτι ἀφίνει λεύτερο τὸ ἐγωιστικὸ ἐνοσιχτο σὲ κάθε ἄτομο ἀνεξαρτέτως, με τὴν οἰκονομικὴν ἰσότητά πὸς ἀντιπροσωπεύει, πράμα, πὸς τὰ προηγούμενα κοινωνικὰ στάδια τὸ περιώριζαν μόνο σὲ λίγους.

Αὐτὸς εἶναι ὁ σοσιαλισμὸς, πὸς ἡ κοινωνία του

θάρθη, γιὰτι τὴ γεννάει σιγὰ σιγὰ αὐτὴ ἡ φύση τοῦ καπιταλισμοῦ, με τὴν ἀξίωση καὶ τὴν ἀλληλεγγύη τῆς ἐργατικῆς τάξης, πὸς ἐπιφέρει ὁ ἀναπόφευκτος, ἐγωιστικὸς συναγωνισμὸς τῶν κεφαλαιούχων, καὶ ἡ ἀναγκασία τελειοποίηση τοῦ τεχνικοῦ ἐπίπεδου. Σὲ κάθε ἀνεπηρέαστο φαίνεται καθαρά ἡ δροσιά, καὶ ἡ προοδευτικὴ τάση τοῦ συστήματός του. Καὶ ὅτι τὸ σοσιαλιστικὸ καθεστῶς ὅχι μόνο ἐκφυλισμὸς δὲ θᾶναι, καὶ ἀπεναντίας θᾶναι τὸ ἀνώτερο ἀπ' ἄλλα τὰ προηγούμενά του καθεστῶτα, φαίνεται ἀπὸ τὴν ἀπόδειξη, πὸς ἐκθέσαμε πάρα πάντου, πὸς κάθε καινούργιο κοινωνικὸ στάδιο εἶναι ἀνώτερο ἀπὸ τὸ προηγούμενό του, γιὰτι εἶναι ἐξέλιξη ἐκείνου. Ὅσοι λοιπὸν πολεμᾶνε τώρα τὸ σοσιαλισμὸ τίποτ' ἄλλο δὲν κάνουν, παρά νὰ δείχνουν ὀλοφάνερα τὴν ἀστικὴ φύση τους, με τὸ στάσιμο φιλοσοφικὸ τῆς σύστημα, τὸ ἴδιο δηλ. πὸς κᾶναν καὶ οἱ φεουδάλιοι χτυπώντας τοὺς ἀσπῶς.

*

Ἔτσι, εἶδαμε πὸς ὁ κύκλος τοῦ ἀτομικοῦ ἐγωισμοῦ εἶναι δυνατότερος ἀπ' ἄλλους τοὺς ἄλλους ἐγωιστικούς κύκλους, καὶ πὸς αὐτὸς δημιουργεῖ τὴν κοινωνία καὶ τὴν ἐξέλιξή της. Καὶ εἶδαμε, πὸς ὁ σοσιαλισμὸς εἶναι ἡ ἐγωιστικώτερη ἔκφραση τῆς κοινωνίας, πὸς θάρθη κατ' ἀνάγκη, καὶ πὸς τὸν χτυπᾶνε μόνο ὅσοι ἔχουνε σφέρο, ἢ ὅσοι παίρνουν τὴν ἔνοια τοῦ ἐγωισμοῦ σὲ περιορισμένη μορφή, ἢ τέλος ὅσοι εἶναι ἀνίκανοι νὰ τὸν νοιώσουν.

Μόναχο.

ΦΩΤΟΣ Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἡ ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὴν Υ. προστασία τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, Βιομηχανικὴ καὶ Ἐμπορικὴ Ἀκαδημία ἀπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν σχολῶν αὐτῆς: (Γεωργικῆς, Βιομηχανικῆς, Ἐμπορικῆς, Μηχανουργικῆς, Ἀρχιτεκτονικῆς), ἀρχοῦνται τῆ 15ῃ Σεπτεμβρίου, εἰ δὲ ἐγγραφαὶ ἀπὸ τῆς 20ῆς Αὐγούστου. Πρόγραμμα ἀποστέλλεται δωρεάν εἰς τοὺς αἰτούντας.

πάντα καὶ ἓνα λουλούδι... Δὲ θὰ μπορούσα πιά νὰ ξαναρχίσω. Ὁ καὶ ἤθελα μᾶλλον νὰ φύγω καὶ ἐγὼ ναῦρω καὶ κάτω λίγο ἀερογιάλι ἐρημο καὶ νὰ πλαγιάσω με τὴ Μπέατα γιὰ νὰ μᾶς πᾶρῃ ἡ θαλάσσα.

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ (ῥιχνοντας τὰ μπράτσα γέρω στο λαιμὸ τῆς ἀδερφῆς, φιλιώντας τὴ στο πρόσωπο.) Τί λές; Τί λές; Δὲν πρέπει πιά νὰ φοβάσαι γιὰ τίποτα. Μὴ δὲ σ' ἀγαπᾷ; Δὲν ξαναπόρτησες ὀλη του τὴν ἀγάπη; Αὐτὸ μὴ ἀξίζει καὶ τᾶλλα εἶναι τίποτα.

(Ἡ Σαββία σφαλᾷ τὰ μάτια λίγε, στιγμῆς, καὶ ἡ πλάνη τῆς φαντασίας τῆς φωτίζει τὸ πρόσωπο.)

ΣΑΒΒΙΑ. Ναι, ναι, τὴν ἔχω πάλι τὴν ἀγάπη του... Φαίνεται... Πὸς θὰ μπορούσα νὰ μὴ βάλω γιὰ κείνη τὴ φωνή; Ἄμα δὲν εἶμαι ἴδω, με φωνάζει, με ἀναζητᾷ: μ' ἔχει ἀνάγκη: θάρρει: καὶ πρέπει ἐγὼ νὰ ὀδηγῶ τὰ βήματά του.

(Τινάζεται, ξεφορτῶν ἀπὸ τὸ ἀγκάλημα τῆς ἀδερφῆς τῆς, κυριεύεται πάλι ἀπὸ τὴν ἀγωνία.)

— Σήμερα ἡμῶς;... Τὸν εἶδες; τὸνε τρῶσες;... Σήμερα δὲν εἶναι πιά ὅπως ἔχτες: εἶναι διαφορετικός... Μιὰ ξαφνικὴ ἀλλαγὴ. Τὸν κῦτταζες ἐσὺ ἄμα εἶταν ἐκεῖ στὸ παραθύρι, σκυμμένος ἀπάνω στὸ πεζούλι; Ἄκουσες τὰ λόγια του πὸς ἀνηχοῦσαν;

ἴδες πὸς τοῦ ἔτρεπε τὸ χέρι ἔμα τὸ ἀπλωσε ἐξω; Ἄχ, πὸς μου πὸς ἔχεις αἰστανθῆ καὶ σὺ πὸς κᾶτι συμβαίνει, πὸς κᾶτι τὸν ἀναταράζει.

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. Εἶναι στὴν ἀνάρρωση ἀκόμα. Σκέψου: ἓνα τίποτα μπορεῖ καὶ τὸν ταραξεί, ὁ αἶρας; ὁ καιρὸς...

ΣΑΒΒΙΑ. Ὅχι, ὅχι, δὲν εἶν' αὐτό. Καὶ, δὲν εἶδες; Ὡς καὶ ὁ Κοσμάς ὁ Δάβλος φαίνότανε πὸς ἔβαζε τὰ δυνατὰ του νὰ κρύφῃ μιὰ σκιά... Τὰ μάτια μου δὲ γελιοῦνται.

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. Ὅχι, δὲ φαίνότανε. Ἐχει μιλῆσει μαζί μου.

ΣΑΒΒΙΑ (ὀλο καὶ πιότερο ἀνησυχῶν.) Μὰ ὁ Λούκιος πῆγε ὅς κάτω μαζί του καὶ δὲν ξαναἔβηκε ἀκόμα. Ἡ μήπως πέρασε ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος; (Πηγαίνει στὸ παραθύρι, κρυφοκυντάζει ἀπὸ τίς κουρτίνες.) Ἄ, εἶν' ἐκεῖ ἀκόμα, στὴν καγκελλόπορτα, καὶ λέει, καὶ λέει... Φαίνεται ἄλλος ἐξᾶλλου... (Σηκώνει τὰ μάτια στὸ σύννεφο.) Ἐρχεται τὴ καὶ ἡ μπόρα. (Κρυφοκυντάζει ξανά, ὀλη προσοχῆ.)

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. Φώναξέ τονε!

ΣΑΒΒΙΑ (γυρνώντας, σὺν κεντριεμένη ἀπὸ μιὰ τρομερὴ σκέψη.) Βέβια ἔτσι εἶναι, βέβια ἔτσι

εἶναι.

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. Τί συλλογίστηκες, πάλε; ΣΑΒΒΙΑ (στυλωμένη, προσφέροντας καθαρά τὰ λόγια, ἀποφασιστικὴ ἀλλὰ κατάχλωμη.) Ὁ Λούκιος τὸ ξερεῖ πὸς αὐτὴ τὸν περιμένει.

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. Τὸ ξερεῖ; Πὸς; ΣΑΒΒΙΑ. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία.

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. Τὸ φαντάζεσαι.

ΣΑΒΒΙΑ. Τὸ αἰστανόμα: εἶμαι βέβαιη γι' αὐτό.

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. Μὰ πὸς; ΣΑΒΒΙΑ. Μὰ εἶταν ἀνάγκη ὅς καὶ αὐτὸ νὰ γείνη: εἶταν ἀνάγκη νὰ βρῆ μιὰ μέρα αὐτὴ τὸν τρόπο Πὸς; Ἴσως με κανένα γράμμα... Ἐχει λάβει ἓνα γράμμα ὁ Λούκιος.

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. Καὶ σὺ πὸς ἔχεις τὸ νοῦ σου; ΣΑΒΒΙΑ (μ' ἓνα ἀκατόδεχτο κίνημα.) Ὡς καὶ αὐτὸ ἀκόμα;

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. Μὰ ἴσως κᾶνεις λάθος.

ΣΑΒΒΙΑ. Δὲν κᾶνω λάθος. Ὑστερ' ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψη τοῦ γέρου, ἔγραψ' ἐκείνη. Ἡ ἀναβολὴ τώρα πιά δὲν ἔχει τόπο, ὅτε γιὰ μιὰ μέρα, ὅτε γιὰ μιὰ ὥρα κᾶν. Καταλαβαίνεις τὸν κίντυνο. Κι ἐν ἀκόμα ἔχει γυρίσει σὲ μένα μὴ τὴν ψυχὴ του,